

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA BIBLIOTEKARSTVO, INFORMACIJSKO ZNANOST IN KNJIGARSTVO

ŠTUDIJA PRIMERA-

3 primeri iz literature

Seminarska naloga pri predmetu Uvod v znanstveno delo

Mentor: dr. Vlasta Zabukovec,izr. prof. Avtorici: Margareta Perušek in Katja Meden

1 KAZALO

1 KAZALO.....	2
2 KAZALO TABEL.....	2
3 ŠTUDIJA PRIMERA.....	3
3.1 VRSTE ŠTUDIJ PRIMERA.....	3
3.2 PREDNOSTI IN POMANJKLJIVOSTI ŠTUDIJE PRIMERA.....	4
4 PRVI PRIMER: INVENTURA KNJIŽNIČNEGA GRADIVA.....	4
4.1 REZULTATI PO INVENTURI.....	6
5 DRUGI PRIMER: VPLIV PRENOVE KNJIŽNICE NA ZADOVOLJSTVO UPORABNIKOV...6	
6 TRETJI PRIMER: VPLIV BIBLIOTEKARJA NA POČUTJE UPORABNIKOV: BIBLIOTEKAR SPLOŠNE KNJIŽNICE V BOLNIŠNICI.....	7
7 ANALIZA ŠTUDIJ PRIMERA.....	8
7.1 1.primera: VPLIV PRENOVE KNJIŽNICE NA ZADOVOLJSTVO UPORABNIKOV.....	8
7.2 2. primera: INVENTURA KNJIŽNIČNEGA GRADIVA.....	8
7.3 primera: VPLIV BIBLIOTEKARJA NA POČUTJE UPORABNIKOV.....	9

2 KAZALO TABEL

TABELA 1 : Primer popisnega lista NUK

5

3 ŠTUDIJA PRIMERA

»Študija primera je postopek znanstvenega spoznavanja, ki se uporablja v sociologiji, etnologiji in drugih družbenih vedah in za katerega je značilno, da opisuje posamezne pojave. Pojav, ki ga raziskujemo, mora biti dovolj pomemben, da lahko spoznanja o njem povežemo v širše deterministične spletke. Za razliko od etnologije, kjer raziskujejo globalne družbe (četudi majhne), se v sociologiji ta metoda uporablja za opisovanje parcialnih skupin, kot so naselja, družinske, gospodarske, verske in druge skupnosti, čeprav lahko kot študijo primera v širšem pomenu označimo tudi raziskave, ki se nanašajo na kulturne tvorbe in njihov družbeni pomen, in celo na zgodovinska obdobja. Pri zbiranju podatkov v okviru študije primera se najpogosteje uporablja opazovanje z udeležbo. Študije primera imamo torej za posebno obliko sociološke monografije« (Mesec, 1998, str. 2).

3.1 VRSTE ŠTUDIJ PRIMERA

Delitev študije primera najdemo tudi v delu Meseca (1998).

Študijo primera je razdelil:

Glede na naravo posameznega primera

- Študija posameznika, družine, organizacije, skupnosti,...
- Posameznih primerov raznih postopkov: kazniva dejanja, sodne obravnave, politični dogodki,...
- Posameznih primerov kulturnih proizvodov: umetniška dela,...

Glede na število primerov, ki se proučujejo (en primer, več primerov)

- Singularna študija primera (ko proučujemo en sam primer, najpogosteje se uporablja v psihologiji, pravu in organizacijskih vedah)
- Pluralna študija primera (ko proučujemo več primerov, katere med seboj primerjamo)

Glede na to, ali je enota analize enostavna ali sestavljena

- Enostavne enote (npr. družina, vaška skupnost, majhno podjetje,...)
- Sestavljene enote (npr. večje organizacije, veliko podjetje, mesto,...)

Glede na vrsto empiričnega gradiva

- Primarno (gradivo, ki ga dobimo le z opazovanjem in s spraševanjem: intervjuji)
- Sekundarno (gradivo, ki so v bistvu dokumenti, zbrani v dosjejih o primeru)

- Kombinirano (ko je v študiji primera priporočljivo uporabiti več različnih virov gradiva; primarna in sekundarna gradiva hkrati)

3.2 PREDNOSTI IN POMANJKLJIVOSTI ŠTUDIJE PRIMERA

- Prednosti: celovitost, vsestranskost, omogoča proučevanje skrajnih primerov, raziskovalcu omogoča več osebnih izkušenj kot anketa, omogoča primerjavo različnih podatkov in njihovo oceno
- Pomanjkljivosti: zamudnost, drag postopek

4 PRVI PRIMER: INVENTURA KNJIŽNIČNEGA GRADIVA

To je postopek fizičnega preverjanja gradiva. Preveriti moramo ali se stanje knjižnega gradiva na policah ujema z opisom iz računalniškega kataloga. Na začetku so knjižnično gradivo zaposleni pregledovali ročno, kar je bilo zamudno, pri tem pa so bile izvršene tudi večje človeške napake, medtem ko je zdaj razvoj prinesel avtomatizirano inventuro, pri kateri si pomagamo s čitalcem črtnih kod na platnicah knjižničnega gradiva. Z njegovo pomočjo odčitamo, obdelamo in primerjamo stanje gradiva s popisom v računalniškem katalogu. S tem tudi zmanjšamo možnost človeških napak. Inventure delimo na celotne, delne, avtomatizirane, pol-avtomatizirane ali pa ročne.

Podatki, pridobljeni v tej študiji, so pridobljeni z intervjujem Tereze Poličnik-Čermelj, vodjo inventure v Narodni in Univerzitetni knjižnici (v nadaljevanju NUK), katera navaja, da se

Najpogosteje za inventuro knjižnega gradiva skriva namen, ki pa je največkrat premajhno skladišče gradiva ali selitev gradiva na novo lokacijo. Tudi v sledečem primeru je bilo tako. Skladišče na Turjaški ulici, kjer NUK hrani ostalo gradivo, ki ga ni na knjižničnih policah, je postalo premajhno. Selitev gradiva je bila nujna, pojavila pa se je še ena težava. Ker je bilo gradivo, hranjeno v skladišču starejše, niso imele črtnih kod in to je privedlo do tega, da je bila ta inventura izvedena delno ter je bila pol-avtomatizirana. Pri popisu signatur niso pregledovali signatur na platnicah gradiva temveč so ga jemali iz računalniškega kataloga. Opravljeno je bilo več delih oziroma fazah.

Aprila 2003 so ponovno predlagali inventuro, ker naj bi ogromno gradiva preselili v skladišče na Leskoškovi ulici. Za ta projekt bi bilo najboljše, da bi Narodno in univerzitetno knjižnico za nekaj mesecev zaprli, vendar so se na koncu strinjali, da tak ukrep ne pride v poštev. Za nadaljnji ukrep so zato predlagali RFID knjižnične nalepke za gradivo. Te knjižnične nalepke so se za NUK izkazale za prevelik finančni zalogaj. Razmišljali so tudi o posebni službi NUK, ki bi skrbela za redno inventuro knjižničnega gradiva. V tem poglavju je avtorica dela predlagala rešitev, ki bi lahko ta problem lažje odpravila. Predlagala je sodelovanje NUK-a in Oddelka za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo, ki bi študentom omogočil prakso in bi tako NUK pridobil v času prakse dodatno pomoč tudi pri inventuri.

V nadaljevanju so prosili IZUM za pripravo računalniške izpise gradiva po naraščajočih signaturah. Ker pa izpisa kar ni in ni bilo, so prostovoljci, ki so čakali na inventuro, sami pripravili računalniške izpise iz COBISS-a in jih oblikovali v tabele za lažje pregledovanje gradiva. Ti izpisi so izgledali približno tako:

TABELA 1 : Primer popisnega lista NUK (ABE, M. Inventura knjižničnega gradiva, 2010)

Inventurne št. gradiva	Signatura gradiva
200001	LDS/N 200001
200003	LDS/N 200003
200004	LDS/N 200004
200006	LDS/N 200006

Naslednji je bil pilotni poskus, pri katerem so ugotovili, da na seznamu manjka veliko knjižničnih zbirk, ki si delijo isto signaturo, zato jih je bilo potrebno prepisovati in ponovno izdati, kar pa je zopet pomenilo strošek za NUK-a.

Metode pregledovanja: za to inventuro so uporabili klasično metodo pregledovanja s pomočjo izpisov iz COBISS-a in s pomočjo signaturne beležke, signaturne knjige, signaturnega kataloga in inventarne knjige, jih primerjati s seznamom in označiti vsako odstopanje, gradivo v slabem stanju, gradivo z znaki bolezni ali plesni in gradiva, ki rabijo novo nalepko. Seznane nato kopirajo in pošljejo Službi a hranjenje in posredovanje knjižničnega gradiva, kjer poskrbijo za ta odstopanja- tiskajo nove nalepke, izločijo staro in bolno gradivo itd.

4.1 REZULTATI PO INVENTURI

Po končani inventuri so bili podani naslednji rezultati: Pregledanih je bilo 1000000 enot knjižničnega gradiva. Ugotovljen je bil primanjkljaj v obsegu 2390 enot(2,3%), višek v obsegu 102000 enot (10,2%), 80 publikacij(0,08%) pa je bilo v tistem času v izposoji. Prav tako pa je 49 (0,05%) publikacij imelo napačno inventurno številko ter 1456 enot gradiva manjkajočo ali neberljivo nalepko.

5 DRUGI PRIMER: VPLIV PRENOVE KNJIŽNICE NA ZADOVOLJSTVO UPORABNIKOV

Cvikl (2013) se v svojem diplomskem delu sreča z naslednjim problemom: "Ali prenova knjižnice vpliva na zadovoljstvo uporabnikov in kako?"

Kot metodo pri raziskovanju tega problema si je avtorica pomagala z metodo anketnega vprašalnika za ugotavljanje zadovoljstva uporabnika, z metodo statističnih podatkov ter statistično analizo odgovorov. Vprašanja ankete so bila sestavljena iz treh vsebinskih sklopov: osebnostna-predstavitvena vprašanja, vprašanja za oceno knjižnice in pa izražanje mnenja.

Iz sklopa vprašanj v katerem smo poizvedovali o spolu in statusu uporabnikov smo izvedeli, da je 60 uporabnic žensk in 28 moških, od tega je pri ženskah 12 dijakinj, 15 študentk, 27 zaposlenih žensk, 4 nezaposlene ter 2 upokojenki. Pri moških pa je pri tej raziskavi sodelovalo 3 dijakov, 10 študentov, 10 zaposlenih moških, 6 nezaposlenih ter 5 upokojencev.

Uporabniki so poleg na ta sklop odgovarjali tudi na sklop vprašanj za ugotavljanje vzrokov zakaj uporabniki, ki niso iz občine Šmarje, prihajajo v knjižnico Šmarje in zakaj ne v knjižnico, ki je v njihovi lastni občini.

V prvi hipotezi smo predpostavljali najpogostejše vzroke, zakaj uporabniki, ki ne izhajajo iz občine Šmarje, pogosteje uporabljajo knjižnico v Šmarjah. Predpostavke so se nanašale na vzroke, da v njihove kraju ni knjižnice, da je uporabnikom knjižnic Šmarje najbližja in pa odpiralni čas knjižnice. Poudariti moramo dejstvo da so bili odgovori izbirnega tipa in da so lahko uporabniki obkrožili po več odgovorov. Rezultati so pokazali, da si prvo mesto pri vzrokih delita dejstvo, da ima knjižnica prijazne knjižničarje, ter da je uporabnikom

knjižnica všeč. Sledil je vzrok, da ima knjižnica več gradiva in med uporabniki ki so izbrali ta odgovor so bili večinoma študentje in pa dijaki. Za to hipotezo lahko rečemo da je potrjena le delno.

Druga hipoteza je navajala, da prenovljena in povečana knjižnica z obogatenimi storitvami privabi več uporabnikov. S tem namenom so tudi prenovili knjižnico Šmarje. Za pregled smo vzeli obdobje 3 let: 2001, 2002 in 2003. V letu 2001 je bilo v knjižnico vpisanih 1731 uporabnikov, od tega 301 uporabnik prvič vpisan v knjižnico. V letu 2002 je prirast uporabnikov znašal 395 uporabnikov, kar je zanimivo, saj je knjižnica v prvih letih delovala v zelo okrnjenih prostorih, v letu 2003 pa je bil prirast kar 440 uporabnikov. Na podlagi teh statističnih podatkov je bila hipoteza potrjena, saj se je vsako leto prirast uporabnikov višal.

V pregled sva vzeli še eno hipotezo, to je bila hipoteza številka 5, ki je predvidevala da so uporabniki v večini zadovoljni s knjižnico in njenimi storitvami. Ta hipoteza je bila potrjena, saj so se rezultati gibali v območju »zelo zadovoljen/a« in »delno zadovoljena«. Najbolj zadovoljni so bili z ureditvijo prostora knjižnice, nekoliko manj pa z odpiralnim časom knjižnice, dijaki pa so manj zadovoljni tudi s številom računalnikov in prostorov za individualno delo.

6 TRETJI PRIMER: VPLIV BIBLIOTEKARJA NA POČUTJE UPORABNIKOV: BIBLIOTEKAR SPLOŠNE KNJIŽNICE V BOLNIŠNICI

Avtorica tega dela je v svoji diplomski nalogi raziskovala, kako bibliotekar vpliva na počutje uporabnikov. Zanimalo jo je, ali je od delavca v knjižnici odvisno, koliko knjig bo sposobil, kako vpliva na izbiro gradiva uporabnikov, itd. Raziskavo je izvedla v splošni knjižnici Maribor in v bolnišnici Maribor. Gregorinčič (2007) si je v svojem delu zastavila naslednje tri hipoteze:

1. V bolnišnici izposojajo knjige večinoma tisti, ki tudi sicer berejo
2. Izposoja gradiva v knjižnico je pomemben del promocije same knjižnice
3. Tisti, ki si izposojajo knjige v bolnišnico, si z branjem krajšajo prosti čas

V svojo raziskavo je vključila bolnike iz petih oddelkov in sicer 5 moških in 5 žensk, starosti 25-65 let. Rezultate je pridobila z metodo kvalitativnega raziskovanja in z metodo intervjuja,

kar pomeni, da je poudarek na kvaliteti in ne toliko na številu dobljenih rezultatov. Seveda je morala imeti dovolj velik reprezentativni vzorec, da je lahko prišla do logičnih zaključkov. Pri delu je uporabljala naslednje pripomočke: delno strukturiran intervju ter opazovanje brez udeležbe (bolnikov in bibliotekarja).

Po opravljeni raziskavi je prišla do zaključkov, da so bolniki zadovoljni tako s samim bibliotekarjem, kot tudi z njegovim delom, ki so ga označili za ustreznega. Omenili so tudi, da jim je najbolj pomembna sama komunikacija z bibliotekarjem. Na podlagi tega bi avtorica lahko sklepala, da ima delavec v knjižnici velik vpliv na uporabnike in njihovo zadovoljstvo. Skozi raziskavo je potrdila prvo hipotezo, v kateri trdi, da si v bolnišnici izposojajo knjige večinoma tisti, ki tudi sicer berejo, da pa seveda ne gre zanemarjati nekaterih izjem, ki si knjige v bolnišnici izposodijo kljub temu, da doma ne berejo prav pogosto. Tretjo hipotezo je avtorica prav tako sprejela kot pritrnilno, saj je večina intervjuvancev odgovorila, da si z branjem v bolnišnici krajšajo prosti čas. Ovrгла je le drugo hipotezo, v kateri trdi, da je izposoja v bolnišnico pomemben del promocije. Ovržena je bila na podlagi števila na novo pridobljenih uporabnikov, ki jih kljub prizadevanju ni bilo veliko.

7 ANALIZA ŠTUDIJ PRIMERA

7.1 1.primera: VPLIV PRENOVE KNJIŽNICE NA ZADOVOLJSTVO UPORABNIKOV

Ta študija primera je glede na naravo primera študija posameznega primera, saj raziskujemo ali dogodek, v našem primeru je to prenova knjižnice, vpliva na uporabnika in njegovo doživetje knjižnice. Glede na število primerov, ki jih preučujemo je to singularna študija, saj preučujemo le en posamezni dogodek in prav tako je to študija enostavne enote, saj je knjižnica oz njeni uporabniki manjša skupnost, za raziskavo pa smo uporabili primarno gradivo- gradivo ki smo ga pridobili z intervjuji oziroma anketami, v našem primeru je to definitivno anketa.

7.2 2. primera: INVENTURA KNJIŽNIČNEGA GRADIVA

Ta primer je študija posameznega primera, saj obravnavamo le en sam dogodek in to je inventura knjižničnega gradiva v NUK-u. Glede na število primerov je bil to v začetku v diplomskem delu pluralna študija, saj je avtorica primerjala inventuro v Centralni tehniški knjižnici, v Narodno in Univerzitetni knjižnici ter inventuro v Centralni Medicinski knjižnici,

pri pisanju seminarske naloge pa sva uporabili le primer inventure v NUK-u, in je s tem študija postala singularna.

Študija je bila vsekakor študija sestavljene enote, saj je NUK izredno velika oz za raziskavo je bila potrebna inventura ogromnega števila knjižničnega gradiva. Glede na uporabo empiričnega gradiva je študija kombinirana, saj je bila uporabljena tako literatura kot je bil opravljen tudi intervju.

7.3 primer: VPLIV BIBLIOTEKARJA NA POČUTJE UPORABNIKOV

Ta primer je študija posameznega primera, saj obravnavamo vpliv bibliotekarja na zadovoljstvo uporabnikov v eni knjižnici/bolnišnici. Gre za singularno študijo primera, saj obravnavamo en sam primer oziroma eno skupnost, ki pa je ne primerjamo z nobeno drugo. Študija bi postala pluralna v primeru, da bi študijo primera izvedli v več splošnih knjižnicah, intervjuvali več bibliotekarjev in uporabnikov iz različnih knjižnic/bolnišnic in dobljene rezultate med seboj primerjali. Enota analize je enostavna, saj gre za splošno knjižnico Maribor, ter za uporabnike te knjižnice v bolnišnici, glede na vrsto empiričnega gradiva pa to študijo uvrščamo med primarno empirično gradivo, saj smo podatke zbirali le z opazovanjem in s spraševanjem (intervjujem).

VIRI

Abe, M. (2010). *Inventura knjižničnega gradiva*. Diplomsko delo, Ljubljana: Abe.

Cvikl, P. (2004). *Vpliv prenove knjižnice na zadovoljstvo uporabnikov*. Diplomsko delo, Ljubljana: Cvikl.

Gregorinčič, T.(2007). *Vpliv bibliotekarja na počutje uporabnikov: bibliotekar splošne knjižnice v bolnišnici*. Diplomsko delo, Ljubljana: Gregorinčič.

Mesec, B. (1998). *Študija primera: v socialnem delu*. Pridobljeno dne 22.11.2013 s spletne strani <https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=ZGVmYXVsdGRvbWFpbnxrZmFsaXRhdGl2bmFtZXRvZG9sb2dpmF8Z3g6MjVjY2EwZGNkM2I0Y2QxOQ>